

особистістю його автора: груповою приналежністю, статусом і рівнем кваліфікації. Таким чином виникає монополія на наукову компетентність, котра розуміється як визнана здатність окремих учених і наукових спільнот висловлювати коректні судження про історичну дійсність. Тому історичний дискурс має інституційну природу, адже означає рефлексивну комунікацію в межах статусно-рольових відносин.

Конвенційність історичного дискурсу, зумовлена вимогами суспільства й специфічними принципами галузі знань, визначає процес вербалізації історичних відомостей. У ході генералізації цих знань авторам історичного дискурсу треба дотримуватися таких принципів: умовності, аполітичності, антиактивізму, гуманізму й толерантності. Принцип умовності передбачає відносність наукових знань, оскільки не існує абсолютно правильних концепцій чи теорій. Принципи аполітичності (відсутності стереотипного мислення, нав'язаного суспільством) й антиактивізму (відмови від політичної заангажованості) безпосередньо пов'язані з гуманізмом, адже суб'єкт пізнання повинен враховувати, передусім, людський фактор під час аналізу історичних подій, а не тенденції, котрі панують в соціумі [3, 122-127]. Відповідно, принцип толерантності має бути ключовим для професіонала в цій галузі, адже він забезпечує коректну інтерпретацію історичних відомостей, тобто передбачає повагу до чужої думки.

Отже, історичний дискурс бере участь у взаємодії механізмів свідомості комунікантів, адже, з одного боку, він спрямований на прагматичну ситуацію для його правильної інтерпретації, а з іншого — на етнографічні, психологічні й соціокультурні стратегії спілкування комунікантів, котрі визначають експліцитний та імпліцитний зміст дискурсу, вибір засобів для досягнення мети.

Список використаних джерел:

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс [Текст] / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М., 1990. – С. 136 – 137.
2. Бобко Е. А. Вербализованная история: к вопросу о толерантности исторического дискурса / Е. А. Бобко // Когнитивная коммуникация. Дискурс. – 2012. – №5. – С. 6-16.
3. Ильин В. В. Теория познания: Социальная эпистемология. Социология знания / В. В. Ильин. – М.: Академический проект, 2014. – 204 с.
4. Каменская Т. Н. Понятие дискурса в лингвистике / Т. Н. Каменская. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Philologia/60574.doc.htm
5. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 278 с.
6. Плехова О. Г. Исторический дискурс: институциональные характеристики / О. Г. Плехова // Известия ВГПУ. – 2016. – №3. – С. 99-106.
7. Пономарёва Н. Г. Своеобразие исторического дискурса в романе Н. А. Полевого «Клятва при Гробе Господнем» / М. Г. Пономарёва // Ярославский педагогический вестник. – 2010. – №4. – С. 243-247.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Д. М. Павкін

ТЕКСТУАЛЬНА КАТЕГОРІЯ ЕМОТИВНОСТІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ОЦІНКОЮ

В. А. Гегельська

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Інтеграція лінгвокогнітивної парадигми до тестових студій дозволяє розглядати семантику тексту як ментальну репрезентацію дійсності. Саме в межах лінгвокогнітивної парадигми, з огляду на представлені в тексті знання, стає можливим поглиблене вивчення всіх категорій художнього тексту, і зокрема його емотивності [1, 1].

При дослідженні емотивності як категорії художнього тексту необхідно враховувати особливості текстової семантики, а також природу людських емоцій, найважливішими властивостями яких є їхня предметність (спрямованість на світ) і суб'єктивність (приналежність суб'єкту) [1, 5]. Тому при концептуальному моделюванні емотивності розглядаються референційний, інтенційний та рецептивний аспекти текстової семантики, розмежування яких зумовило виділення трьох складових емотивності [3, 276]:

- 1) предметності як присутності в художньому тексті емоціогенних знань;
- 2) залученості, тобто втілення в тексті емоційних намірів автора;
- 3) сугестивності як вказівки на ймовірне емоційне реагування читача на текстову дійсність.

У широкому розумінні емотивність виникає на основі емоційного аспекту когнітивно-комунікативної діяльності та є результатом інтелектуальної інтерпретації емоційності [4, 280]. Емоційність є спонтанною властивістю мовця, а емотивність – це передбачувана, усвідомлювана властивість мовлення, пов'язана з пошуком мовних засобів, які цілеспрямовано надають йому емоційності для вагомого впливу на адресата. На мовному рівні емоції трансформуються в емотивність, тобто емоційність є психологічною категорією, а емотивність – мовною [5, 295]. Інакше кажучи, емотивність, за В.І. Шаховським – це семантична властивість мови виражати системою своїх засобів емоційність як факт психіки [див. 4, 280].

В. І. Шаховський розрізняє мовні та немовні засоби створення емотивності тексту [див. 3, 276]. До перших він зараховує емотивну лексику, фразеологію, набір емотивних конструкцій, емоційні «кінєми» і «просодеми» в їхньому лексичному значенні. Ці мовні засоби реалізуються в емоційній ситуації, яка містить у своєму складі емоційну пресупозицію, емоційні наміри, емоційні позиції комунікантів у момент спілкування та їхній спільний емоційний настрій. Такі складники автор вважає немовними засобами емотивності. Обидва різновиди знаходять формальне вираження у спеціальних засобах: просодії та кінєсиці, лексиці, синтаксису та стилістиці певного тексту [там само]. Текстові елементи, семантика яких є узусно емоційно значущою або стає такою okazіонально в конкретному художньому тексті завдяки порушенню мовних і мовленнєвих норм, С. В. Гладьо визначає як сигнали емотивності. Вони відзначаються симптоматичністю тому, що постають своєрідною вказівкою на можливість виникнення емоційних реакцій гіпотетичного читача як на узусно емотивну навантаженість текстових елементів, так і на певні відхилення в тканині тексту. Ідентифікація сигналів емотивності в тексті базується на знанні читачем значень одиниць мовної системи і правил їхнього вживання [1, 9].

Емотивність інтегрована з оцінкою, оскільки вона складається з оцінного мовного змісту та експресивного вираження. В основі емоцій є оцінка. Оцінка та емоція взаємодіють одна з одною таким чином: оцінка – це думка суб'єкта про цінність об'єкта для нього, а емоція – це переживання суб'єктом цієї думки. Таким чином, емоційна оцінка знаходиться на перетині інтелектуальної та емоційної сфер психіки. Їхній тісний взаємозв'язок обумовлений свідомим характером оцінки. У цьому відношенні будь-яка оцінка первісно когнітивна, емоційність «нашаровується» на оцінку та створює ефект посилення емоційного ставлення, надаючи тим самим когнітивного змісту мовним одиницям.

Як стверджує О. М. Вольф [див. 2, 123], оцінка містить такі компоненти: суб'єкт оцінки (індивід, соціум, частина соціуму), об'єкт оцінки (предмет, явище чи особа дійсності), власне оцінка (оцінний предикат), оцінна шкала (порівняння зі стандартом), оцінний стереотип (еталон, зразок норми), підгрунття оцінки (критерій, мотив оцінки).

Така складна багатокomпонентна структура оцінки зумовлює існування різноманітних за критеріями й функціями класифікацій цієї категорії [там само].

Г. фон Врігт вирізняє такі форми існування оцінки: інструментальну (оцінка знарядь, інструментів); технічну (оцінка здібності, майстерності); оцінку сприятливості (спрямованість на досягнення позитивного ефекту); медичну (оцінку функцій органів тіла та здібностей розуму); утилітарну (оцінку корисності, придатності); гедоністичну (оцінку задоволення). Взаємодія суб'єкта оцінки з її об'єктом лежить в основі класифікації Н. Д. Арутюнової оцінних значень, які можуть бути загально-оцінними та частково-оцінними. Загально-оцінні значення реалізуються прикметниками «добрий» і «поганий» із різними стилістичними й експресивними відтінками. Частково-оцінні значення містять три різновиди (сенсорні, сублімовані та раціоналістичні оцінки). До складу сенсорної групи входять сенсорно-смакові та психологічні оцінки. Сенсорно-смакові, або гедоністичні, оцінки пов'язані із фізичними відчуттями та психічним досвідом. Психологічна оцінка поділяється на інтелектуальну й емоційну. Другу групу – сублімовані оцінки – складають естетичні та етичні. До групи раціоналістичних оцінок належать утилітарні, нормативні й телеологічні. Ці оцінки пов'язані із практичною діяльністю, повсякденним досвідом людини, з фізичною чи психічною користю, з відповідністю стандартам [див. там само: 2, 123].

Отже, лінгвістичний аспект емотивності полягає в семантичній інтерпретації емоцій, а власне емотивна функція є наслідком творчої переробки інформації під впливом різних емоцій, які є основою виникнення оцінки.

Список використаних джерел:

1. Гладь С. В. Емотивність художнього тексту: семантико-когнітивний аспект (на матеріалі сучасної англomовної прози): автореф.дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.04 «германські мови» / С. В. Гладь. – Київський державний лінгвістичний університет. – Київ, 2000.
2. Мовчан Л. М. Лінгвокогнітивний аналіз художнього тексту / Л. М. Мовчан // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. – Вип. 9. – 2015 р. – С. 121-125.
3. Свідер І. А. Основні особливості емотивного тексту [Електронний ресурс] / Свідер І. А. // Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун. ім. Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2013. – Вип. 33. – С. 275-278. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2013_33_71
4. Чайковська Є. Ю. Поняття «емотивність» та «експресивність в мові науки [Електронний ресурс] / Є. Ю. Чайковська // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – 2012. – С. 279-287. – Режим доступу: <http://langcenter.kiev.ua/Lingvistika%202012/Chaikovska%20279-287.pdf>
5. Шидловська В. О. Поняття емоції, емоційності та емотивності у сучасній лінгвістиці [Електронний ресурс] / В. О. Шидловська // – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/16477/1/Поняття%20емоції%20%20емоційності%20та%20емотивності%20у%20сучасній%20лінгвістиці.pdf>.

Науковий керівник: к.філол.н., доцент Д. М. Павкін

СЛОВНИК-ТЕЗАУРУС ТЕРМІНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГУ: ПОНЯТТЯ “КОМПАНІЯ”

М. Г. Гребінюк

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Наше дослідження присвячено аналізу структурних та семантичних особливостей словосполучень з поняттям КОМПАНІЯ.

Значну частину сучасного мовного фонду становить спеціальна лексика, кількість якої стрімко збільшується. Будь-яка галузь науки й техніки розвивається, спираючись на визначену й зафіксовану в термінах систему понять [5, 6]. Тому вивчення